

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

Valstybinio brandos egzamino II dalies
BANDOMOJI UŽDUOTIS
Išplėstinis kursas

2026 m. sausio 29–30 d.

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

1. Jums pateiktos dvi grožinio teksto interpretavimo ir dvi probleminio klausimo pagal pateiktą grožinį tekstą svarstymo, remiantis kultūrine patirtimi, užduotys. Pasirinkite **vieną** užduotį ir sukurkite tekstą.
2. Užduoties sąsiuvinio viduryje yra juodraštis. Kad būtų patogiau atlikti užduotį, galite naudotis juodraščiu.
3. Galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku. Galite naudotis žodynais, nurodytais vykdymo instrukcijoje.
4. Parašykite ne mažiau kaip 450 žodžių apimties tekstą, kaip nurodyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše.
5. Parašę tekstą, suskaičiuokite žodžius ir paraštėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (450 žodžių) ribą. Už trūkstantį teksto apimtį vertinant bus atimami taškai.

Linkime sėkmės!

GROŽINIO TEKSTO INTERPRETAVIMAS

1. Pateikite romano ištraukos interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – žmogaus vidinis konfliktas.

Vincas Mykolaitis-Putinas

Altorių šešėlyII dalis. *Eina gyvenimas*

(Ištrauka)

Iš Naujapolio jis parvažiavo pakilusią nuotaiką, nes visa, ką jis per tuos atlaides¹ patyrė, skatino jį dirbti, kurti ir prasimušti į pirmąsias gyvenimo eiles. Pralotas² Girvydas daug iš jo tikėjosi ir buvo pasiryžęs jam padėti, kapelionas³ Laibys sukrėtė jį savo drąsiomis mintimis, o ponia Liucija sušildė jo užmarintą⁴ širdį savo švelniu moteriškumu.

O jis štai pasirodė bejėgis, šaltas, be jausmo ir be fantazijos plunksnagraužis⁵, nesugebėjęs parašyti nė vieno eilėraščio, kuriuo jis turėjo įrodyti visiems, o svarbiausia sau pačiam, kad tikrai padarys tai, ko iš jo laukia.

Sunki depresija ėmė slinkti į Vasario širdį. Jeigu jis ne poetas, tai jo drąsios mintys, kapeliono žodžiai ir Liucės pažintis – viskas nuodėmė ir beprotybė.

Pagautas nerimasties ir negalėdamas nusėdėti nejaukiame kambary, jis užsimetė apsiaustą, užsidėjo skrybėlę ir, atsargiai varstydamas duris, išslinko į sodą. Buvo beveik vidurnaktis. Nei klebonijos, nei Stripaičio languose šviesos nebuvo. Visas bažnytkaimis skendėjo tamsoj.

Apgraibydamas lazdele taką, kunigas žengė į tamsų klebonijos sodą.

Kokis turėjo būti šio vėlyvo pasivaikščiojimo tikslas, jis ir pats nežinojo. Jis stačiai jautė reikalą eiti ir daryti ką nors nepaprasta.

Klebonijos sodas buvo didelis, vienu šonu liečiąs šventorių⁶, kitu vieškelį, kuriuo jis andai⁷ vaikštinėjo pro dvarą į ežerėlį ir šilėlį.

Naktis buvo vėjuota ir tamsi. Švokštė šventoriaus liepos, ir jau prikritusių lapų sluoksniu šlamėjo po kojomis. Kraupu buvo žengti vis tolyn į juodą sodo gilumą, bet šis kraupumas ir paslaptینگumas taip dilgino nervus, taip jautrino visus jutimus, kad jaunas kunigas, tarsi kokios nesuprantamos jėgos traukiamas, ėjo vis tolyn ir tolyn.

Štai pagaliau šventorius.

Jis pastumia dureles ir įeina į šventorių. Čia šviesos daugiau, matyti pakraščiais švokščiančių liepų siluetai ir tamsi bažnyčia su aukštu bokštu ir rausvai mirgančiu langu ties altorium.

Šventoriaus kampe jis įžiūri juodą kryžių. Jis žino, kad toj vietoj palaidotas klebonas, pastatęs šią bažnyčią. Vasariui daros šiurpu, prisiminus tą kapą ir gulintį jame kleboną, bet jis sukaupia didelę valios pastangą ir eina stačiai į kapą. Jo kūną nuveria šiurpulių banga, jis

¹ Atlaidai – Katalikų bažnyčios šventė; tą dieną tikintieji gauna nuodėmių atleidimą.

² Pralotas – Katalikų bažnyčios aukštesniojo dvasininko titulas.

³ Kapelionas – Katalikų dvasininkas, kuris globoja tam tikros bendruomenės narius.

⁴ Užmarinta – nejautri, apmirusi.

⁵ Plunksnagraužis – menkas rašytojas.

⁶ Šventorius – aptverta bažnyčios teritorija.

⁷ Andai – anądien, anąsyk.

pajunta ant veido tarsi kokį žvyną, bet, konvulsyviai sukandęs dantis, žengia toliau.

Štai kapas, aptvertas geležine tvorele, su kryžium ir akmeniu, o akmeny vos marguliuoja paaukuotos raidės. Nusiimt kepurę, klauptis ir sukalbėti *Requiem aeternam*⁸? Ne, jis kepurės nesiima, nesiklaupia ir poterio nekalba.

Valandėlę pastovėjęs, jis apsisuka ir eina atgal. Vėjas pašėlusiai drasko jo apsiausto skvernus ir paleriną⁹.

Jei kas jį būtų matęs, būtų sakęs, kad senas klebonas atsikėlė iš kapo ir eina pažiūrėti savo buvusios žemiškos buveinės.

Bet tai ėjo tik jaunas kunigas poetas Vasaris, varomas nerimasties vieną klaikią rudenio naktį.

Jis sugrįžo į sodą, pro kitus vartelius išėjo į vieškelį ir pasuko į dvarą. Tai buvo beprotiškas noras. Ką pamanytų kas nors, pamatęs jį vieną tokiu metu einantį iš klebonijos į dvarą? Ar gal nelabasis¹⁰ jį veja, drumsdamas jo mintis ir piktus jausmus keldamas krūtinėj?

Kunigas kaip šmėkla jau eina pro parką ir godžia akim tiria jo paslaptinę tamsą. Jo ausyse skamba ciniški Stripaičio žodžiai:

– O, tas sodas matęs pasiutusių orgijų¹¹...

– Baronienė? Ė, turbūt ne vieno murdyta bestija¹²!..

Štai centrinė alėja ties rūmais. Kas tai? Vienam lange šviesa. Tai, be abejo, jos langas. Ką ji veikia taip vėlai?

Kunigas valandėlę stabtelėjęs ir nori ją atsiminti. Štai ji kaip gyva su savo viliojančiu šypsniu, balta krūtine ir lakieruotais¹³ batų aulais.

Vasaris dabar žino, kur eina. Jis dabar eina ten, kur ją pirmą sykį pamatė. Jis jaučia, kad tai yra absurdiškas sumanymas. Jis gali ką nors susitikti, jį gali užpulti dvaro šunes, jį gali užklupti lietus. Bet jis užsispyrė ligi tos vietos nueiti, ir nueis.

Šaltas rudens vėjas pučia jam į veidą, net kvapą užimdamas. Jo apsiaustas ir sutana lupa¹⁴ jį atgalios ir pančioja¹⁵ kojas. Bet jis, visu kūnu svirdamas į priekį, žengia vis tolyn ir tolyn. Jame kyla energija, užsidegimas, azartas. Jam savotiškai smagu grumtis su vėju ir atlikinėti šią beprasmišką kelionę.

Ar tikrai beprasmišką? Jam, kunigui, kurio kiekvienas žingsnis turi būti racionalus ir Dievo garbei skirtas, ši kelionė – tai didelis žygis, tai maištas prieš savo pasyviškumą¹⁶, nusižeminimą ir prieš kasdienišką pilkumą, kurs jį slopina ir smaigia.

Jis panorą atsikvėpti.

Jo fantazija ištiesė vieną sparną į tą tamsią vėjuotą spalį¹⁷ mėnesio naktį...

(Vincas Mykolaitis-Putinas, „Raštai“, IV t., Vilnius: Vaga, 1992)

⁸ *Requiem aeternam* (lot.) – amžinąjį atilsį.

⁹ Pelerina – didelė, apskrita pečius dengianti viršutinio drabužio apykaklė.

¹⁰ Nelabasis – piktoji dvasia, velnias.

¹¹ Orgija – puota, kur nieko nesivaržoma.

¹² Bestija – nenaudėlė, bjaurybė (menkinamoji reikšmė).

¹³ Lakieruoti – lakuoti.

¹⁴ Lupti – čia versti.

¹⁵ Pančioti – virve gyvuliams surišti kojas.

¹⁶ Pasyviškumas – pasyvumas.

¹⁷ Spalį – spalio.

2. Pateikite eilėraščio interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – kūrėjas ir pasaulis.

Marius Burokas

*Pasaulis baigias, todėl
reikia rašyti eilėraščius.*

Aidas Marčėnas¹

Pasaulis baigias, sustingsti prieš šią artimą viziją kaip triušis
prieš smauglį. Gali, žinoma, rašyti eilėraščius. Pamakaluoti
žodžių žibintuvėliu tamsoje.

Iš tamsos galbūt atsakys tuo pačiu. Bet daugiau tikėtis neverta.

Gali plėtoti metaforas apie amžiną kovą, laužo šviesą,
žvaigždynus, kitus ribotus ir trumpalaikius šviesos šaltinius.

Bet pasaulis baigias, kaip ta žibintuvėlio baterija. Ir kol ją pakeis,
jei pakeis, tavęs jau nebus.

Gali jį išjungti ir laukti, kol akys pripras, o tada lėkti per tamsą,
tikėti, kad aplenksi, kad nepamirši eilučių, kad perduosi toj
durnoj² estafetėj skiltuvą³, žibintą ar dagtį⁴, nes pats nežinai,
ką neši.

Pasaulis baigias ir laisvėn ištrūkti gali tik per tamsą.

Matau tą žibintuvėlį – metalas kiek parūdijęs, stikliukas barška,
lemputė blausi, baterijos senos ir sunkios, tik pakratai ir užgęsta.
Nuknisau⁵ jį iš senelio.

Jis vienintelis man apsauga, paguoda ir ginklas.

Nes ta trijulė – pasaulis, kalba ir Dievas – jau nežinia,
kas iš jų gyvas ir kiek.

(Marius Burokas, „Seismografas“, Vilnius: Lapas, 2025)

¹ Citata iš poeto A. Marčėno eilėraščio „Ars poetica“ („Poezijos menas“).

² Durnoj (sl.) – kvailoje.

³ Skiltuvas – geležėlė ar akmuo ugniai įskilti iš titnago (labai kietos uolienos).

⁴ Dagtis – lempos arba žvakės degimą palaikanti medžiagos juostelė arba siūlelis.

⁵ Nuknisau – pavogiau.

JUODRAŠTIS

JUODRAŠTIS

JUODRAŠTIS

JUODRAŠTIS

**PROBLEMINIO KLAUSIMO PAGAL PATEIKTĄ GROŽINĮ TEKSTĄ SVARSTYMAS,
REMIANTIS KULTŪRINE PATIRTIMI**

1. Remdamiesi tragedijos ištrauka ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu
„Ar svarbu įgyvendinti savo norus?“

Johanas Volfgangas Gėtė (*Johann Wolfgang Goethe*)

Faustas

I dalis. *Ola miške*

(Ištrauka)

MEFISTOFELIS [...]

Labiausiai drovią ausį žeidžia
 Tai, ko drovioji siela geidžia.
 Kiek nori apsimetinėk ir veidmainiauk,
 Dėl to aš nesijaudinu per daug;
 Vis tiek ateina laikas liautis;
 Neverta taip nusivaryti,
 Kad atsibustum vieną rytą
 Siaubo ir įniršio pagautas.
 Tačiau gana! Mieloji tavo Greta¹
 Neranda vietos, jai trošku ir neramu,
 Vien tavimi įsimylėjus kliedi,
 Ir jei dar kuo gyva – tai laukimu.
 Tu kaip upokšnis tirpstant sniegui
 Nesuvaldei geismų sraujos,
 Dabar aistra tavy atlėgo,
 Tačiau užliejo širdį jos.
 Užuo tūnojęs girioj susigūžęs
 Ir palaimingai slėpęs savo kailį,
 Turėtum lėkt pas naiviają draugužę
 Ir jai atlyginti už aklą meilę.
 Tu pabandyk įsivaizduot, kaip ji prie lango
 Skaičiuoja debesis, praplaukiančius pro šalį,
 Kurie taip pat lėtai kaip laikas slenka,
 Ir dienąnakt ramybės rast negali,
 Tik tyliai dūsauja: „Jei būčiau aš paukštelė!“
 Tai liūdi, tai nušvinta paliūdėjęs,
 Tai vėl, išsiraudojus iki soties,
 Nurimus bando sau nusišypsoti, –
 Ir visą laik įsimylėjus.

FAUSTAS Žaltys! Žaltys!

MEFISTOFELIS (*sau*)
 Užkibo! Tuoį pasiraitysi!

¹ Greta – vardo Margarita trumpinys.

FAUSTAS Nutilk, prakeiktas! Dink man iš akių!
Ir kad daugiau nė žodžio apie ją!
Ar nematai, kad man ir taip sunku,
Todėl nežadink pamišimo manyje!

MEFISTOFELIS O jai atrodo, kad pabėgai, metęs viską,
Ir taip galvodama ji veik neklysta.

FAUSTAS Kur aš bebūčiau, aš su ja tebūnu,
Ir kiek betolčiau, ji tikrai artėja.
Aš jos pavydžiu netgi Kristaus kūnui²,
Kurį jos lūpos švelniai palytėja.

MEFISTOFELIS O taip! Net aš suvirpu prisiminęs
Anodu elniu, besiganančiu rožynuos.

FAUSTAS Dink, sąvadautojau!

MEFISTOFELIS Man tavo pyktis juoką
Tesukelia: mergaitę ir berniuką
Sutvėręs Dievas visko pats pamokė
Ir net sukurti sąlygas netruko.
Gana blaškytis! Laikas eiti,
Juk į mielosios kamaraitę³,
O ne į pražūtį skubi.

FAUSTAS Ak, nepajėgsiu taip apsvaigti jos glėby,
Taip užsimiršti prie švelnios krūtinės,
Kad nebejausčiau, koks jos laukia prakeikimas.
Kas aš? Klajūnas be namų, gyva grėsmė,
Kuri tik nerimą ir kančią sėja,
Krioklys, kuris ką tik nugriebti spėja,
Į uolą bloškia ir nusviedžia pragarmėn.
O čia mergaitė – patikli, bejėgė
Mažoj trobelėj šlaituose kalnų,
Pilna naivių ketinimų švelnių,
Kurie jos mažą pasaulėlį teaprepia.
O aš, matai, turiu išskleisti savas galias,
Ir nėr tos galios, kuri prakeiksmą nutildys!
Aš privalau išjudinti uolas,
Paverst jas šipuliais, sumalt į smiltis!
Bet to dar maža – jos ramybė ir taika
Privalo virsti pragaro auka!
Nebegaliu ilgiau bijodamas kankintis!
Kam lemta būti, teįvyksta kuo greičiau!
Geidžiu ją kuo tvirčiau apsikabinti
Ir atsидurt su ja bedugnėje pačioj.

(Johanas Volfgangas Gėtė, „Faustas“, vertė Antanas A. Jonynas, Vilnius: Tyto alba, 2018)

² Kristaus kūnas – čia komunija – mažas plonas apvalus baltas kvietinių miltų paplotėlis.

³ Kamaraitė – čia kambarys.

2. Remdamiesi eilėraščiu ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu „Ar visos kelionės prasmingos?“

Lina Buividavičiūtė

Kelionių V

Mus pasitinka alamandų¹ vainikais –
Turistinis įprotis – žiedai plaukia šventose
Upėse ir ežeruose, bet, sumokėjus už bilietus,
Leidžia liudyti vietos tikėjimus: kokia aukšta Durgos²
Statula, kiek daug norinčių prieš ją nusifotografuoti.
Ieškome autentiškumo – taip sakome – skabydami
Alamandų žiedus – nė vienas pasaulio viešbutis
Nėra visko įskaičiavęs – nes plaukiant pro kalnus
Ir palmes, atsargiai tyrinėjant neveikiančių ugnikalnių
Kraterius, stebint šalies ekonomikos potvynius ir
Atoslūgius cukraus muziejuje (čia mus atvežė gidas),
Perkant arbatą su prieskoniais – vis tiek prėska³,
Vanilė išsivadėjusi⁴ – mus ištinka turistinė melancholija –
Lyg nieko tikro iš tiesų nepermanyta, lyg to, kas
Atsivėrė Mauricijaus⁵ vasaros mėnesiais, anaip tol
Neužtenka – kažkas esmingai paslėpta nuo mūsų
Akių, dešimtimis skaičiuojame aplankytas šalis –
Taip ir neišmokome keliauti – naujojo krašto vylius⁶,
Neišsipildymai, įsibrovėlio kaltė, savojo krašto
Nostalgija, tarsi geriau būtume amžinai gyvenę
Savosios žemės platumose, jų kartėlis
Taip gerai atpažįstamas, toks pažinus.

(Lina Buividavičiūtė, „Kelionių“, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2024)

¹ Alamanda – gausiai žydinti gėlė.

² Durga – indų deivė, dažniausiai ji vaizduojama su dešimčia rankų, kurios ženklina dešimt naudą teikiančios veiklos rūšių.

³ Prėska – be jokio skonio.

⁴ Išsivadėjusi – praradusi savo kvapą.

⁵ Mauricijus – šalis Rytų Afrikoje.

⁶ Vylius – viliojimas, apgaulė.
